

THỜI CƠ VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI BÁO CHÍ CÁCH MẠNG TRONG BỐI CẢNH MỚI

TS NGUYỄN HUY PHÒNG
ThS NGUYỄN DUY ĐỨC
Học viện Chính trị khu vực IV

Ngày tiếp nhận: 20/5/2025 Ngày bình duyệt: 28/5/2025 Ngày duyệt đăng: 15/6/2025

• **Tóm tắt:** Trong một thế kỷ đồng hành cùng đất nước kể từ khi tờ báo Thanh Niên ra đời (1925), Báo chí Cách mạng Việt Nam không ngừng trưởng thành, lớn mạnh, góp phần quan trọng vào thành công của cách mạng cũng như công cuộc đổi mới, xây dựng chủ nghĩa xã hội. Trước ngưỡng cửa của kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, báo chí có nhiều cơ hội, điều kiện thuận lợi để phát triển, tuy nhiên bối cảnh mới cũng đặt báo chí trước những khó khăn, thách thức cần phải vượt qua.

• **Từ khóa:** Báo chí cách mạng, kỷ nguyên mới

1. Vai trò của báo chí cách mạng

Ngày 21/6/1925, tại Quảng Châu (Trung Quốc), lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã sáng lập báo Thanh Niên - cơ quan ngôn luận của tổ chức Thanh niên Cách mạng Việt Nam. Đây là tờ báo cách mạng Việt Nam đầu tiên do Người sáng lập, chỉ đạo và biên tập chính. Sự ra đời của báo Thanh Niên đặt nền móng cho sự phát triển của Báo chí Cách mạng Việt Nam, góp phần đắc lực vào công cuộc tuyên truyền chủ nghĩa yêu nước, chủ nghĩa cách mạng theo quan điểm Mác - Lênin. Tờ báo được viết bằng quốc ngữ, phổ biến rộng khắp trên cả nước, phục vụ người dân Việt Nam - nhất là tầng lớp thanh niên, công nhân, nông dân.

Bàn về vai trò, vị trí đặc biệt quan trọng của báo chí cách mạng nói chung và đội ngũ

những người làm báo nói riêng, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Báo chí là tờ hịch cách mạng để động viên quần chúng đoàn kết đấu tranh”¹, “Cán bộ báo chí cũng là chiến sĩ cách mạng. Cây bút, trang giấy là vũ khí sắc bén của họ”².

Trên hành trình 30 năm đi tìm đường cứu nước, từng đặt chân lên nhiều quốc gia, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã không ngừng tự học ngoại ngữ để qua đó tìm hiểu, cập nhật thông tin về tình hình chính trị, xã hội, nhất là các phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc qua các trang báo. Bên cạnh nghề bồi bàn, đốt lò, cào tuyết, làm vườn, vẽ tranh..., Chủ tịch Hồ Chí Minh còn làm nghề viết báo; Người đã sử dụng 69 bút danh, bí danh để hoạt động báo chí với nhiều thể loại: chính luận, bút ký, tin, ảnh, họa sĩ... Nghề làm báo đã giúp Người vượt qua những khó

khăn trên hành trình gian khổ tìm đường cứu nước, đồng thời đó là công cụ hữu ích để Người tìm kiếm, nắm bắt thông tin, thấy được bản chất sâu xa đằng sau những khẩu hiệu “Tự do - Bình đẳng - Bác ái” mà thực dân rêu rao. Cũng thông qua báo chí, Người đã bắt gặp ánh sáng của chủ nghĩa Mác - Lênin, đặc biệt vào năm 1920 khi được tiếp cận với tác phẩm *Sơ thảo lần thứ nhất những luận cương về vấn đề dân tộc và vấn đề thuộc địa* của V.I.Lênin trên tờ *Nhân đạo* (L’Humanité), đánh dấu bước chuyển biến quan trọng trong tư tưởng của Người.

Từ thực tiễn hoạt động cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận thấy vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng của báo chí và những người làm báo; bằng ngòi bút, trang giấy của mình, báo chí trở thành công cụ và vũ khí sắc bén, lợi hại trong sự nghiệp phò chính trừ tà.

Bàn về vai trò, sứ mệnh của báo chí, có thể nhận thấy báo chí tác động sâu sắc và toàn diện đến đời sống xã hội, con người ở những phương diện như:

Báo chí là kênh thông tin hữu hiệu. Sự ra đời của mỗi tờ báo đóng vai trò là cơ quan ngôn luận, là tiếng nói đại diện của một cơ quan, tổ chức, một giai tầng trong xã hội. Trên mỗi trang báo là diễn đàn chia sẻ thông tin, tri thức về một hoặc nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội. Với khả năng nắm bắt, khai thác thông tin, sự kiện, hình ảnh một cách nhanh nhạy, kịp thời, báo chí đem đến những thông tin mới lạ, sinh động, hấp dẫn, đáp ứng nhu cầu nghe, nhìn của đông đảo công chúng.

Nhà báo là “chiến sĩ” trên mặt trận tư tưởng, văn hóa. Nhà báo là người có tài năng, trình độ, có khả năng nắm bắt và bao

quát thông tin, phản ánh và ghi chép chân thật về cuộc sống, kí thác và mô tả sinh động về số phận con người từ nhiều góc nhìn và cách tiếp cận, mang đến cho người đọc những cách nhìn, cách cảm mới về cuộc sống. Nhà báo là người có tinh thần dũng cảm, tiên phong, sẵn sàng có mặt ở tuyến đầu của cuộc chiến đấu, đồng hành cùng những chặng đường lịch sử của dân tộc, đất nước.

Qua mỗi trang viết, bằng việc miêu tả chân thật, sinh động, hùng hồn về cuộc chiến, nhà báo góp phần cổ vũ, động viên tinh thần quật khởi của nhân dân, ngợi ca và bảo vệ chính nghĩa, lẽ phải, sự công bằng. Đồng thời qua ngòi bút sắc bén, báo chí lên án, tố cáo tội ác của thực dân, đế quốc, phản đối chiến tranh phi nghĩa.

Trong công cuộc đổi mới, đi lên xây dựng chủ nghĩa xã hội, với tính chất là cơ quan quyền lực thứ tư cùng tinh thần “nhìn thẳng vào sự thật, đánh giá đúng sự thật, nói rõ sự thật”, báo chí đã không ngần ngại đề cập đến những vấn đề gai góc, những bất cập, mặt trái của đời sống xã hội để thức tỉnh, giúp mỗi người nhận rõ những sai lầm, khuyết điểm để khắc phục, từ đó xây dựng cuộc sống ngày càng tốt đẹp, nhân văn hơn.

Báo chí là người tuyên truyền, người cổ động, người tổ chức chung, người lãnh đạo chung. Đây là nhận định, đánh giá của V.I.Lênin khi bàn về vai trò của báo chí nói chung và nhà báo nói riêng. Báo chí được ví như sứ giả thông tin, là cây cầu gắn kết giữa ý Đảng với lòng dân.

Với sự phát triển, đa dạng của các loại hình báo chí (báo viết, báo hình, báo nói, báo điện tử...), thông qua mỗi tác phẩm, mỗi câu chuyện, mỗi nhân vật, cuộc đời, báo chí

truyền đi những thông điệp nhân văn, nhân bản nhất đến con người, hướng con người đến những điều chân, thiện, mỹ. Ở góc độ này, báo chí là người tâm tình kể chuyện, là bạn đồng hành của mỗi người trên các nẻo đường, các mặt trận.

Trong mối quan hệ với đời sống chính trị, xã hội, tờ báo là cơ quan ngôn luận, đại diện cho ý chí, nguyện vọng, lợi ích của một giai cấp, một cộng đồng, dân tộc. Qua báo chí, các cơ quan, tổ chức, đoàn thể chính trị - xã hội muốn truyền đi những thông điệp chính trị nhằm thống nhất nhận thức, tư tưởng và hành động, đưa những tư tưởng, học thuyết thấm sâu vào đời sống nhân dân, tạo sức mạnh của tinh thần đại đoàn kết dân tộc.

Để truyền bá chủ nghĩa Mác vào điều kiện, hoàn cảnh thực tiễn Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã mở các lớp tập huấn, đào tạo cán bộ, sáng lập các tổ chức cách mạng và thành lập các cơ quan thông tấn, báo chí nhằm làm tốt công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức của người dân, từng bước đưa chủ nghĩa Mác thấm sâu vào đời sống xã hội. Vì thế qua các tác phẩm báo chí dễ đọc, dễ nhớ, dễ vận dụng, người dân được giác ngộ lý tưởng cộng sản, nhận thức được âm mưu, dã tâm của quân xâm lược, ý thức sâu sắc về quyền lợi, bổn phận, trách nhiệm của bản thân, tích cực tham gia cách mạng, kháng chiến, cùng với Đảng, Nhà nước, nhân dân viết tiếp những trang sử hào hùng của dân tộc.

Có thể khẳng định rằng 100 năm qua, những người làm Báo chí Cách mạng Việt Nam là làm tròn sứ mệnh vẻ vang của người chiến sĩ kiên trung trên mặt trận tư tưởng, văn hóa; giữ vững phẩm chất sáng ngời của người chiến sĩ thông tin “tâm sáng, lòng trong, bút sắc”, luôn đồng hành cùng Đảng,

Nhà nước, nhân dân trong những chặng đường lịch sử.

Nhìn lại hành trình 100 năm qua cũng như đứng trước ngưỡng cửa của kỷ nguyên mới, Báo chí Cách mạng Việt Nam có nhiều cơ hội, điều kiện thuận lợi để không ngừng trưởng thành, lớn mạnh, phát triển. Tuy nhiên bối cảnh mới cũng đặt ra những thách thức mà báo chí cần phải vượt qua.

2. Những vận hội của báo chí

Sự quan tâm của Đảng, Nhà nước. Một thế kỷ qua, nhất là kể từ khi đất nước hoàn toàn được giải phóng, thống nhất, đi lên xây dựng chủ nghĩa xã hội, Đảng, Nhà nước không ngừng quan tâm, chú trọng và chăm lo đến việc xây dựng nền Báo chí Cách mạng Việt Nam chuyên nghiệp, nhân văn, hiện đại. Nhằm tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác xuất bản, báo chí nói chung, Đảng đã ban hành nhiều văn bản quan trọng, định hướng kịp thời sự phát triển của lĩnh vực báo chí cũng như nêu cao tinh thần trách nhiệm của đội ngũ những người làm báo đáp ứng yêu cầu, tình hình nhiệm vụ mới đang đặt ra. Tiêu biểu như: Chỉ thị số 63-CT/TW ngày 25 tháng 7 năm 1990 của Ban Bí thư *Về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác báo chí - xuất bản*; Chỉ thị số 08-CT/TW ngày 31 tháng 3 năm 1992 của Ban Bí thư *Về tăng cường sự lãnh đạo và quản lý nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả công tác báo chí, xuất bản*; Chỉ thị số 22-CT/TW ngày 17 tháng 10 năm 1997 của Bộ Chính trị *Về tiếp tục đổi mới và tăng cường sự lãnh đạo, quản lý công tác báo chí, xuất bản*; Nghị quyết số 16-NQ/TW ngày 01 tháng 8 năm 2007 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) *Về Công tác tư tưởng, lý luận và báo chí trước yêu cầu mới*; Chỉ thị số 30-CT/TW ngày 25 tháng 12 năm 2013

của Bộ Chính trị *Về phát triển và tăng cường quản lý báo chí điện tử, mạng xã hội và các loại hình truyền thông khác trên Internet*; Quyết định số 157-QĐ/TW ngày 29 tháng 4 năm 2008 của Ban Bí thư ban hành *Quy định về chỉ đạo, định hướng chính trị, tư tưởng, nhất là đối với các vấn đề quan trọng, phức tạp, nhạy cảm trong nội dung thông tin của báo chí...*

Cụ thể hóa chủ trương, đường lối của Đảng, Nhà nước cũng đã thể chế thành cơ chế, chính sách bằng việc xây dựng *Luật Báo chí* (2016) cùng các thông tư, nghị định, các đề án, chiến lược, quy hoạch phát triển báo chí và đội ngũ những người làm báo thích ứng với bối cảnh chuyển đổi số và hội nhập quốc tế. Hệ thống cơ chế, chính sách về phát triển báo chí ngày càng được bổ sung, hoàn thiện, tạo cơ sở, hành lang pháp lý đầy đủ, đồng bộ, hiện đại, đảm bảo quyền, lợi ích của những người làm báo, mở ra cơ hội, điều kiện thuận lợi để nhà báo phát huy năng lực, sở trường, có nhiều cống hiến vào sự phát triển của nền Báo chí Cách mạng Việt Nam trong giai đoạn mới.

Sự trưởng thành của đội ngũ những người làm báo. Cùng với sự phát triển chung của đất nước, đội ngũ những người làm báo không ngừng trưởng thành, lớn mạnh. Điểm nổi bật trong đội ngũ những người làm báo hôm nay là có sự đan xen, kế thừa giữa các thế hệ, có những nhà báo gạo cội, trưởng thành trong hai cuộc kháng chiến, là nhân chứng sống động của một thời, bên cạnh đó là sự xuất hiện, trưởng thành của những cây bút trẻ, có năng khiếu, có trình độ chuyên môn, được đào tạo bài bản, được tiếp cận với những loại hình báo chí và các phương tiện hiện đại, đem đến cho khán thính giả những tác phẩm báo chí sinh động, hấp dẫn.

Tính đến năm 2024, cả nước có 884 cơ quan báo chí, gồm: 812 báo, tạp chí và 72 đài phát thanh truyền hình. Trong 812 báo, tạp chí có 137 báo (73 báo địa phương và 64 báo trung ương); 675 tạp chí (323 tạp chí khoa học, 275 tạp chí thuộc tổ chức hội, 77 tạp chí thuộc cơ quan bộ, ngành, tôn giáo). Trong 72 cơ quan hoạt động phát thanh truyền hình, gồm: 2 đài quốc gia (Đài Tiếng nói Việt Nam - VOV và Đài Truyền hình Việt Nam - VTV); 64 đài phát thanh truyền hình tỉnh, thành phố, 1 Đài Truyền hình Kỹ thuật số VTC trực thuộc VOV và 5 đơn vị hoạt động truyền hình (Báo Nhân Dân, Quốc hội Việt Nam, Truyền hình An ninh, Truyền hình Thông tấn - Vnews, Trung tâm Phát thanh - Truyền hình Quân Đội). Có 3 đài/đơn vị là VTV, Vnews và Đài Truyền hình thành phố Hồ Chí Minh được cấp giấy phép biên tập kênh truyền hình nước ngoài, để biên tập 49 kênh truyền hình nước ngoài³.

Về đội ngũ những người hoạt động trong lĩnh vực báo chí, hiện có khoảng 41.000 người, trong đó khối phát thanh, truyền hình có khoảng 16.500 người. Tổng số người được cấp thẻ nhà báo kỳ hạn 2021 - 2025 tính đến tháng 12/2023 là 20.508 trường hợp, trong đó 7.587 trường hợp có bằng tốt nghiệp đại học trở lên ngành báo chí⁴.

Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ. Nếu trước đây trong thời kỳ kháng chiến kiến quốc, loại hình báo in (báo viết) và báo nói giữ vai trò chủ đạo thì nay với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, kỹ thuật, công nghệ, nhất là sự xuất hiện của internet, mạng xã hội, nay là cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư với trí tuệ nhân tạo, vạn vật kết nối, điện toán đám mây, dữ liệu lớn... đã mang đến cho những người làm báo và công chúng những trải nghiệm mới với sự xuất

hiện của nhiều loại hình báo chí hiện đại. Bên cạnh báo viết, báo nói, có báo hình, báo điện tử, truyền thông đa phương tiện, dành cho mọi đối tượng, lứa tuổi, giới tính, ngành nghề, dân tộc, tôn giáo. Khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo đã mở ra những không gian, môi trường làm việc thuận lợi để mỗi nhà báo có cơ hội thể hiện năng lực, sở trường, phát huy tài năng, tinh thần sáng tạo và khát vọng cống hiến.

3. Những thách thức mới đang đặt ra

Bối cảnh mới mở ra những cơ hội, điều kiện thuận lợi để những người làm báo phát huy năng lực, sở trường, có nhiều cống hiến, sáng tạo để thúc đẩy nền báo chí cách mạng phát triển. Tuy nhiên bên cạnh những thuận lợi là những khó khăn, thách thức đang đặt ra.

Thứ nhất, tác động từ mặt trái nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế

Phát triển kinh tế thị trường đi đôi với mở rộng giao lưu hợp tác quốc tế là xu thế tất yếu trong thời đại ngày nay. Tuy nhiên mặt trái của kinh tế thị trường và toàn cầu hóa đã và đang tác động mạnh mẽ đến báo chí và những người làm báo. Một số cán bộ báo chí đề cao lợi ích vật chất, chạy theo đồng tiền, danh vị và chủ nghĩa cá nhân, bị những thế lực xấu dụ dỗ, lôi kéo, sẵn sàng bẻ cong ngòi bút, viết những tin bài sai sự thật, bao che và dung túng cho cái xấu, cái ác, làm mất niềm tin của công chúng, gây bất bình, phẫn nộ trong dư luận.

Cùng với quá trình toàn cầu hóa, sự phát triển của Internet, mạng xã hội, bên cạnh những xuất bản phẩm có giá trị và những dòng thông tin chính thống, tích cực là sự xuất hiện, tấn công của luồng tin giả, tin xấu, độc được cài cắm, lồng ghép và thể hiện tinh vi qua những sản phẩm truyền thông mới,

hiện đại. Điều này đặt ra những thách thức cho đội ngũ những người làm báo trong việc lựa chọn, khai thác thông tin phù hợp, đồng thời ngăn chặn, đẩy lùi những thông tin tiêu cực, định hướng tốt dư luận trong bối cảnh bùng nổ thông tin như hiện nay.

Thứ hai, quá trình tổ chức, sắp xếp, quy hoạch lại mạng lưới báo chí

Thực hiện cuộc cách mạng về tinh gọn bộ máy của hệ thống chính trị theo hướng “tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả”, từ đó tập trung nguồn lực để thúc đẩy quá trình phát triển nhanh và bền vững đất nước trong kỷ nguyên mới, các cơ quan báo chí từ trung ương đến địa phương đã thực hiện tốt chủ trương của Bộ Chính trị, tổ chức, sắp xếp lại hệ thống các cơ quan báo đài theo tinh thần của Thủ tướng Chính phủ tại Quyết định số 362/QĐ-TTg ngày 03/04/2019 về việc phê duyệt Quy hoạch phát triển và quản lý báo chí toàn quốc đến năm 2025; Nghị quyết số 18-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII Một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; Kết luận số 126-KL/TW ngày 14/02/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về một số nội dung, nhiệm vụ tiếp tục sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị năm 2025.

Tổ chức, sắp xếp lại hệ thống các cơ quan báo chí là xu thế tất yếu trong bối cảnh mới của đất nước. Tuy nhiên cuộc cách mạng này cũng gây ra những xáo trộn bước đầu đối với các cơ quan báo chí và đội ngũ những người làm báo. Việc sáp nhập một số cơ quan thông tấn, tinh giản biên chế sẽ khiến những người làm báo phải mất một thời gian mới có thể thích ứng linh hoạt và chuyển đổi nghề nghiệp trong cơ chế thị trường.

Thứ ba, sự thích ứng chậm trong bối cảnh mới

Nếu trước đây, hoạt động báo chí được Nhà nước bao cấp hoặc trợ cấp một phần lớn kinh phí hoạt động thì nay trong bối cảnh mới, các cơ quan báo chí chuyển đổi sang mô hình đơn vị sự nghiệp, tự chủ kinh phí hoàn toàn hoặc tự chủ một phần. Tuy nhiên vẫn còn không ít cơ quan báo chí và người làm báo quen với tư duy bao cấp, chậm thích ứng khi bối cảnh thời đại đã thay đổi, đưa tin bài theo lối cũ, rập khuôn, sáo mòn, thiếu sáng tạo, thiếu đổi mới về nội dung và phương thức thể hiện; không quan tâm đến việc nghiên cứu, đánh giá tâm lý, nhu cầu của công chúng nên không gây được hấp dẫn, thu hút khán thính giả. Một số cơ quan báo đài hoạt động không hiệu quả, có xu hướng thương mại hóa, nợ lương công nhân viên, gây khó khăn cho đội ngũ những người làm báo.

Thứ tư, sự cạnh tranh, lấn át của mạng xã hội

Hiện nay, bên cạnh những loại hình thông tấn báo chí truyền thống là sự xuất hiện của các trang mạng xã hội, các trang thông tin điện tử, fanpage, blog, tài khoản facebook, zalo, youtube, twitter cá nhân không ngừng nở rộ, phát triển. Trên các nền tảng đó, người dùng có thể đưa những tin tức, hình ảnh một cách nhanh chóng, tức thì, độ tương tác, lan tỏa lớn, tác động sâu sắc đến tâm lý, nhận thức, hành động của công chúng, người “tiêu dùng” thông tin. Tuy nhiên bên cạnh những thông tin tích cực là những thông tin, hình ảnh có nội dung nhảm nhí, sai lệch, cắt ghép, thậm chí là xuyên tạc lịch sử, sự thật, ảnh hưởng xấu đến tâm lý của công chúng. Điều này đòi hỏi tính tiên phong, tinh thần trách nhiệm xã hội của mỗi nhà báo trong

việc đi trước soi đường và dẫn lối cho nhân dân bằng những thông tin hay, thiết thực, hấp dẫn.

Thứ năm, sự tấn công của các thế lực thù địch, phản động trên lĩnh vực báo chí

Với sự phát triển mạnh mẽ của các phương tiện truyền thông mới, đặc biệt là loại hình báo điện tử, báo chí được đánh giá là một không gian, môi trường thuận lợi để các thế lực thù địch, phản động ở trong và ngoài nước tìm mọi chiêu trò, thủ đoạn để cài cắm, lồng ghép những thông tin, hình ảnh, sai sự thật, có nội dung kích động, gây chia rẽ khối đại đoàn kết dân tộc, qua đó tấn công vào nền tảng tư tưởng của Đảng, xâm phạm lợi ích quốc gia, dân tộc. Điều này đặt ra những thách thức cho những chiến sĩ báo chí trong việc giữ vững và đảm bảo an toàn thông tin trên mặt trận tư tưởng, văn hóa trong tình hình mới.

Thứ sáu, tâm lý chạy theo xu hướng nhất thời, lãng quên những giá trị văn hóa truyền thống

Một trong những đặc trưng, tính chất của báo chí là sự nhanh nhạy, chính xác, kịp thời. Tuy nhiên, một số nhà báo do thiếu kinh nghiệm và vốn sống mãi chạy theo những thông tin, sự kiện nhất thời, chạy theo tâm lý đám đông, quá chú trọng, đề cao chức năng giải trí đơn thuần, thiếu đầu tư và nâng cao chất lượng của các tác phẩm báo chí. Vì lí do đó mà trên nhiều trang báo hiện nay thiếu vắng những tác phẩm lớn, có chiều sâu triết lý, nhân văn, thiếu tính phát hiện, chưa tạo được tiếng vang lớn để làm thay đổi, chuyển biến nhận thức của toàn xã hội.

Nhận định về những bất cập, hạn chế trong công tác báo chí nói chung và những thách thức mới đặt ra đối với những người làm báo,

Nghị quyết số 16-NQ/TW ngày 1/8/2007 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X về công tác tư tưởng, lý luận và báo chí trước yêu cầu mới, thẳng thắn nhìn nhận: “Trong hoạt động báo chí, một số yếu kém, khuyết điểm được nhắc nhở nhiều lần nhưng chậm khắc phục, có mặt, có lúc, có nơi còn trầm trọng hơn. Một số cơ quan báo chí thiếu nhạy bén chính trị, chưa làm tốt chức năng tư tưởng, văn hóa, có biểu hiện xa rời sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước, xa rời tôn chỉ, mục đích, thông tin không trung thực, thiếu chính xác, phản ánh nhiều về tiêu cực và tệ nạn xã hội, ít tuyên truyền các điển hình tiên tiến, gương người tốt, việc tốt, cổ vũ phong trào thi đua yêu nước; khuynh hướng tư nhân hóa, thương mại hóa báo chí, tư nhân núp bóng để ra báo, kinh doanh báo chí ngày càng tăng. Các cơ quan báo chí quan trọng của Đảng, Nhà nước chậm đổi mới, nội dung và hình thức chưa hấp dẫn, chất lượng và hiệu quả tuyên truyền không cao, chưa chi phối, làm chủ thông tin và định hướng được dư luận xã hội. Công tác chỉ đạo, quản lý báo chí còn nhiều hạn chế. Hệ thống đài phát thanh, truyền hình phát triển thiếu quy hoạch, gây lãng phí, tốn kém lớn”⁵. Đại hội lần thứ XIII tiếp tục chỉ rõ: “Hệ thống thông tin đại chúng còn nhiều hạn chế; một số cơ quan báo chí xa rời tôn chỉ và có biểu hiện thương mại hóa”⁶. Những hạn chế, bất cập đó cần được nhìn nhận, đánh giá khách quan để có biện pháp khắc phục, hướng đến xây dựng nền báo chí, truyền thông chuyên nghiệp, nhân văn và hiện đại.

4. Phát huy nguồn lực, sức mạnh của báo chí trong kỷ nguyên mới

Sau gần 40 năm thực hiện công cuộc đổi mới, đất nước ta chưa bao giờ có được cơ đồ, tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như

ngày nay. Đây là những tiền đề quan trọng để thúc đẩy quá trình phát triển nhanh và bền vững đất nước, đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

Để thực hiện những khát vọng, mục tiêu lớn, hướng đến dấu mốc 100 năm thành lập Đảng, 100 năm thành lập nước, mỗi cán bộ báo chí cần ý thức sâu sắc hơn về vai trò, vị trí, tầm quan trọng của báo chí, nâng cao tinh thần trách nhiệm và sứ mệnh của bản thân trước những yêu cầu, nhiệm vụ của tình hình mới mà Đảng, Nhà nước, Nhân dân tin tưởng, kỳ vọng.

Để có thể đáp ứng tốt trước những đòi hỏi ngày càng khắc nghiệt của cuộc sống, đội ngũ những người làm báo cần giữ vững bản lĩnh chính trị, vững một niềm tin sắt son vào sự lãnh đạo của Đảng và con đường, tương lai của chủ nghĩa xã hội. Nâng cao tinh thần trách nhiệm của một nhà báo, một công dân trước vận hội mới của dân tộc, đất nước. Mỗi nhà báo cần phải phát huy tinh thần tiên phong, gương mẫu, có mặt ở những tuyến đầu của công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc.

Để làm tốt công tác tuyên truyền, định hướng tư tưởng, tổ chức và lãnh đạo quần chúng, mỗi nhà báo phải thấm nhuần chủ trương, đường lối của Đảng; chính sách, pháp luật của Nhà nước; nhạy bén trước những biến chuyển của thời đại, nhất là những biến động của tình hình kinh tế, chính trị, xã hội, văn hóa, an ninh quốc phòng trong khu vực và quốc tế để có những phân tích, dự báo, tham vấn cho Đảng, Nhà nước trong việc đưa ra những quyết sách kịp thời, hiệu quả.

Trong bối cảnh mới, báo chí không chỉ đơn thuần là cung cấp thông tin, hình ảnh, sự

kiện; không chỉ dừng lại ở chức năng giải trí, tinh thần, là người bạn đồng hành của nhân dân, mà hiện nay báo chí cần phải trở thành một nguồn lực, giữ vai trò là sức mạnh nội sinh quan trọng, rút ngắn khoảng cách phát triển, tranh thủ thời cơ, vận hội, đánh thức và khơi thông những nguồn lực khác để đưa đất nước vững bước tiến vào kỷ nguyên mới.

Nhiệm vụ mới, bối cảnh mới đặt ra nhiều yêu cầu mới đối với những người làm báo. Phát huy những bài học kinh nghiệm, những thành tựu từ truyền thống nền báo chí cách mạng, khắc ghi những lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh, mỗi nhà báo hôm nay phải không ngừng học tập, nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ, rèn luyện đạo đức cách mạng, làm chủ công nghệ số, thích ứng linh hoạt trong mọi hoàn cảnh để sáng tạo, truyền tải những thông điệp nhân bản, nhân sinh đến với quần chúng nhân dân, cổ vũ, động viên và thôi thúc nhân dân hăng hái thi đua sản xuất, khơi dậy khát vọng phát triển để chung sức, đồng lòng xây dựng đất nước ngày càng giàu đẹp, phồn vinh.

Trách nhiệm của mỗi nhà báo không chỉ là ngợi ca, bảo vệ cái đẹp, cái tốt, cái chính nghĩa mà qua ngòi bút, trang giấy, mỗi nhà báo cần phản ánh đúng sự thật, nói lên sự thật, đi vào những vấn đề gai góc của cuộc sống với tinh thần dám nghĩ, dám làm, dám nói, dám chịu trách nhiệm. Với tính chất như là cơ quan quyền lực thứ tư, mỗi cơ quan báo chí và mỗi nhà báo cần làm tốt vai trò giám sát và phản biện xã hội; đẩy lùi cái xấu, cái ác, “lấy cái đẹp dẹp cái xấu”, hướng con người đến những điều tốt đẹp của chân, thiện, mỹ.

Trong bối cảnh chuyển mình của dân tộc, nhất là cuộc cách mạng về tinh gọn bộ

máy của hệ thống chính trị, báo chí và người làm báo đứng trước những khó khăn, thách thức cần phải nỗ lực vượt qua. Đây vừa là thử thách, vừa là cơ hội để những nhà báo tài năng, tâm huyết được khẳng định mình, được trọng dụng, cống hiến và phát huy tốt nhất tài năng, trí tuệ, có nhiều đóng góp xuất sắc để viết tiếp nên hành trình của Báo chí Cách mạng Việt Nam trong kỷ nguyên mới.

Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nói: “Nhiệm vụ của người làm báo là quan trọng và vẻ vang. Muốn hoàn thành tốt nhiệm vụ ấy thì phải cố gắng học tập chính trị, nâng cao tư tưởng, đứng vững trên lập trường giai cấp vô sản; phải nâng cao trình độ văn hóa, phải đi sâu vào nghiệp vụ của mình. Cần phải luôn luôn cố gắng, mà cố gắng thì nhất định thành công”⁷. Những lời căn dặn đó của Người đến nay vẫn vẹn nguyên giá trị, tiếp sức và động viên cho những người làm báo hôm nay không ngừng học tập, phấn đấu, tu dưỡng để xứng đáng là người “chiến sĩ” tiên phong trên mặt trận tư tưởng - văn hóa của Đảng. ■

¹ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, t.14, tr.540.

² Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t.13, tr.466.

³ Trường Phong: *Việt Nam hiện có 41.000 người làm việc trong 884 cơ quan báo chí*, Báo điện tử Tiền Phong, <https://tienphong.vn/viet-nam-hien-co-41000-nguoi-lam-viec-trong-884-co-quan-bao-chi-post1701140.tpo>, truy cập ngày 16/12/2024.

⁴ *Số liệu về các cơ quan báo chí Việt Nam năm 2023*, <https://www.vietnamplus.vn/so-lieu-ve-cac-co-quan-bao-chi-viet-nam-nam-2023-post916933.vnp>, truy cập ngày 20/4/2025.

⁵ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2017, t.66, tr.416 - 417.

⁶ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.85.

⁷ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t.12, tr.167.